

بررسی تاثیر فناوری اطلاعات بر مدیریت دانش سازمان ها

پدیدآورنده (ها) : دیهیم، جواد؛ بینش، مرتضی؛ معقول، علی
میان رشته ای :: نشریه تحقیقات جدید در علوم انسانی :: بهار 1395، دوره دوم - شماره 2
از 21 تا 36
آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1164810>

دانلود شده توسط : علی حسن زاده
تاریخ دانلود : 19/05/1400

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [فوائین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

بررسی تاثیر فناوری اطلاعات بر مدیریت دانش سازمان‌ها

جواد دیهیم (دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی نیشابور)

مرتضی بینش (عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان سبزوار)

علی معقول (استادیار دانشگاه آزاد اسلامی نیشابور)

چکیده

با ورود به هزاره سوم سازمانها برای بقای خود و حفظ مزیت رقابتی در عرصه جهان به راهبردهایی نوین برای مقابله با تغییرات سریع و شگرف در این عصر نیاز دارند که فناوری و مدیریت دانش یکی از این راهبردهاست و سازمانها به منظور اعمال مدیریت صحیح تغییرات و تبدیل آن به فرصتهایی طلایی برای توسعه و بقای خود به آن مجهز می شوند، از طرف دیگر در عصر حاضر سازمانها از هرسو تحت تاثیر اطلاعات قرار گرفته اند که باید با تجزیه و تحلیل های متفاوت، اطلاعات مورد نیاز را برداشت نموده و بر اساس آن تصمیمات لازم برای رسیدن به اهداف را اخذ نمایند. در این راستا سازمانهایی از رقبا پیشی می گیرند که به کمک فناوری های نوین و ابزارهای مختلف مدیریتی، از فرصتها استفاده نمایند و دانش خود را سازماندهی و مدیریت کنند. از این رو امروزه با پیوند ناگسستنی مدیریت دانش و فناوری اطلاعات مواجه هستیم. در این مقاله سعی شده به بررسی و معرفی مدیریت دانش به عنوان ابزاری برای استفاده هرچه بیشتر سازمانها از فناوری اطلاعات و توضیح و تبیین تاثیر فناوری اطلاعات بر مدیریت دانش پرداخته شده و پیشنهاداتی در این رابطه ارائه شده است.

واژه‌های کلیدی: اطلاعات، دانش، مدیریت دانش، فناوری اطلاعات، سازمان.

۱- مقدمه

براساس نظر چن (۲۰۰۴)، متیوسیک و هیل (۱۹۹۸) و اسپندر و گرن (۱۹۹۶) در دنیای آشفته و رقابتی امروز، دانش به طور گسترده ای منبع اصلی مزیت رقابتی سازمانها شناخته شده است. (محمودصالحی و همکاران، ۱۳۹۱) این امر با توجه به پیچیدگی های زندگی بشر در دنیای امروز، که با حرکت از جامعه صنعتی به عصر اطلاعات و فناوری های نوین منجر شده، دانش تبدیل به یک مزیت رقابتی روز افزون و تسهیل کننده موفقیت سازمان ها شده است. (موقر و همکاران، ۱۳۹۳) فناوری اطلاعات بدلیل تحول پذیری و قدرت تأثیر فراوانی که در رشد آموزشی، فرهنگی، اقتصادی و دارد، یکی از پویاترین و بحث انگیزترین رشته های علم و فناوری محسوب می شود. (باسیوس، ۱۳۸۹) این تکنولوژی، واسطه ای است که امکان بیان طیف گسترده ای از اطلاعات، اندیشه ها، مفاهیم و پیام ها را فراهم می کند. همچنین فناوری و مدیریت دانش از عوامل اصلی نیل به مزیت های رقابتی و موجب ارتقا توان سازمان ها و کشور ها در عرصه رقابت داخلی و بین المللی می گردد. (محمد نژاد، ۱۳۸۹)

به اعتقاد داوینپورت و پروساک (1998) در اقتصاد جهانی امروز، دانش و مهارت به عنوان عامل کلیدی موفقیت سازمانها و به عنوان حیاتی ترین و منبع برای حفظ و افزایش مزیت رقابتی به شمار می آید. دانش زمانی می تواند تأثیر گذاری لازم را داشته باشد که به صورت مناسبی مدیریت شود. (روزیان، ۱۳۸۸) از آنجایی که داده به اطلاعات و اطلاعات تبدیل به دانش می شود، مدیریت دانش به فناوری اطلاعات که یکی از مهمترین عوامل زیر ساختی در تولید دانش می باشد، نیاز دارد. (امیری، ۱۳۸۷)

لیندنر و همکاران (۲۰۱۱) در پژوهشی تحت عنوان عوامل موفقیت مدیریت دانش در سازمان های موقت، به این نتیجه رسیدند که فناوری اطلاعات، عوامل سازمانی و عوامل فرهنگی به شدت بر موفقیت مدیریت دانش تأثیر می گذارند. (شاهبندرزاده و درگویی، ۱۳۹۲)

نتایج تحقیقات داوینپورت و پروساک، جانگک، تاننده و همکاران، گلد، اورمزدی و رهنورد و محمدی به نقل از معتمدی جویباری و همکاران (۱۳۹۲) درباره مؤلفه های فناوری اطلاعات بین سیستم اطلاعات و مدیریت دانش رابطه معنی داری وجود دارد. (معتمدی جویباری و همکاران، ۱۳۹۲)

رجبی و شاه محمدی (۱۳۹۲) در تحقیق خود با عنوان مدلی برای بکارگیری فناوری اطلاعات در مدیریت دانش نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به این نتیجه رسیدند، با توجه به اینکه مدیریت دانش فرایندی پیچیده و نیازمند دانش و تجربه کافی می باشد اما می توان با اتخاذ یک روش پیاده سازی مبتنی بر ساختار سازمانی ناجا مدیریت دانش را در سطح سازمان ارتقاء و از اثرات آن بهره مند شد. در این میان ابزار فناوری اطلاعات با ویژگی های مورد نیاز سازمان می تواند به مدیریت دانش در سازمان بزرگی مانند ناجا کمک شایانی نماید. (رجبی و شاه محمدی، ۱۳۹۲)

۲- ادبیات پژوهش

یکی از مبانی اصلی در مباحث مرتبط با مدیریت دانش، آشنایی با سه مفهوم داده، اطلاعات، دانش و همچنین درک چگونگی تعامل میان آنهاست. هرچند برخی از صاحب‌نظران علوم مدیریتی معتقدند که باید مفهوم چهارمی نیز به نام خرد به سه مفهوم

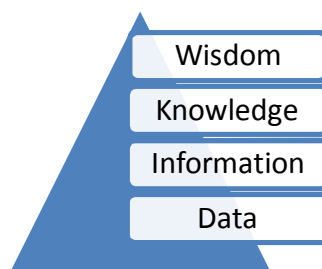
پیشین اضافه شود. با این حال، اگرچه شرح دقیق و مبسوط هریک از این مفاهیم، خارج از مجال این مقاله است، اما شناخت اجمالی آنها برای دستیابی به مفهوم مدیریت دانش و فناوری اطلاعات ضروری می‌نماید. (رضوانیان، ۱۳۸۵)

داده: واقعیت‌ها و مواد خام اند. به تنهایی فاقد معنا هستند که به شکل آمار، ارقام، فهرست، اعداد، حروف و... می‌باشند.

اطلاعات: داده‌های پردازش شده گروه‌بندی، ذخیره، پالایش و سازماندهی شده و تفسیر شده‌اند که از ارتباط و ترکیب مجموعه‌ای از داده‌ها به وجود می‌آیند و دارای معنا می‌باشند.

دانش: دانش به آمیزه‌ای از اطلاعات، نظریات علمی و تجربه در انجام یک کار مشخص اطلاق می‌شود. به نقل از داوینپورت و پروساک (۱۹۹۸) اطلاعات دسته‌بندی شده و مرتبط که در سازمان کاربرد اجرایی و عملی یافته‌اند. (باقری و سلاجقه، ۱۳۸۹) همچنین دانش منبع نامشهود ارزش است که هر سازمانی برای به دست آوردن مزیت رقابتی موفق در عصر جدید اطلاعات بدنبال آن است. (Pinho et al, ۲۰۱۲)

خرد: وقتی که دانش برای تصمیم‌گیری و بهبود تصمیمات، فرایندها و اثربخشی یا سودآوری به کار گرفته می‌شود تبدیل به خرد می‌شود. به طور مختصر خرد، حکمت یا معرفت همان کاربرد دانش در عمل است.

شکل ۱: هرم دانش

۳- انواع دانش

تاکنون علما و دانشمندان، دانش را به اشکال گوناگون طبقه‌بندی کرده‌اند که به علت گوناگونی آنها فقط به دو مورد اشاره شود. نوناکا و تاکاچی (Nonaka & Takeuchi, 1995) بیان می‌کنند که برای

اولین بار پولانی (۱۹۶۶) در تحقیقات خود به طور تلویحی دانش را به دو دسته آشکار و پنهان تقسیم کرده است. بر همین اساس آنها بیان می کنند که دانش آشکار یا صریح می تواند در قالب واژگان و اعداد بیان و به شکل داده ها، فرمول، مشخصات، دستورالعمل ها و نظایر آن تسهیم شود. این نوع دانش می تواند به آسانی کدگذاری شود و به سادگی بین افراد به طور رسمی و نظام مند منتقل شود. از طرف دیگر دانش پنهان یا ضمنی در ذهن افراد موجود است و به طور عمیق در اقدامات، تجارب، ارزش ها و مطلوب های افراد می باشد. مدل های ذهنی، شهود و تصورات در این حوزه از دانش قرار می گیرند. (رضائیان و همکاران، ۱۳۸۸)

دانش ضمنی و آشکار مکمل یکدیگرند. بدین معنا که برای ایجاد دانش هر دوی آنها ضروری است. از این رو، آنچه ما دانش می خوانیم با تعامل بین دانش ضمنی و آشکار و نه هرکدام به تنهایی ایجاد می شود. مهمترین مساله، تبدیل دانش نهان به دانش صریح است. یعنی اینکه قادر باشیم دانش نهان موجود در ذهن افراد را به دانشی آشکار و قابل رمزگذاری و کدگذاری تبدیل کنیم تا تمام افراد سازمانی بتوانند از آن استفاده کنند. کارکنان و ارتباطات سازمانی در برگیرنده منبعی غنی از این دو نوع دانش است که می توان آن را شناسایی کرد و بهبود بخشید. (کاملی، ۱۳۸۷)

نوناکا و تاکاشی (۱۹۹۵) چهار نوع استراتژی خلق و تبدیل دانش های صریح و ضمنی در سازمان ها را ارائه نموده اند که عبارتند از:

— اجتماعی سازی

— برونی سازی

— ترکیب سازی

— درونی سازی. (رضائیان و همکاران، ۱۳۸۸)

شکل ۲: دسته بندی دانش نهان و آشکار

۴- مدیریت دانش

مفهوم مدیریت دانش به طور گسترده ای در دو دهه گذشته، پیت و کلارک (۱۹۹۹)، کاریلو و همکاران (۲۰۰۳)، وانگ (۲۰۰۴)، داروچ (۲۰۰۵)، لین و تسانگ (۲۰۰۵)، تان ریوردی (۲۰۰۵) مورد مطالعه قرار گرفته است. (Pebrianto and Djamhur, ۲۰۱۳) به طوریکه طی دو دهه ی اخیر افزایش حجم اطلاعات در سازمانها و لزوم استفاده ی مؤثر از آنها در تصمیم گیریهای سازمانی، باعث ظهور پدیده‌های به نام مدیریت دانش شده است. چهار عامل را در ظهور مدیریت دانش مؤثر دانسته اند:

- گذر از عصر سلطه ی سرمایه های مادی به سلطه ی سرمایه های فکری
- افزایش خارق العاده در حجم اطلاعات، ذخیره ی الکترونیکی آن و افزایش دسترسی به اطلاعات.
- تغییر هرم سنی جمعیت و خطر از دست رفتن دانش سازمانی به واسطه ی بازنشستگی کارکنان
- تخصصی تر شدن فعالیتها. (مرتضوی، ۱۳۹۰)
- از مدیریت دانش تعاریف مختلفی بعمل آمده است که در ادامه به تعدادی از این تعاریف اشاره می شود. کارل ویگ (۲۰۰۲) معتقد است که مدیریت دانش یعنی ایجاد فرایندهای لازم برای شناسایی و جذب داده، اطلاعات، و دانش‌های مورد نیاز سازمان‌ها از محیط بیرونی و درونی و انتقال آن‌ها به تصمیم و اقدامات سازمان و افراد. (رمضانزاده، ۱۳۸۹)

بت (۲۰۰۲) مدیریت دانش را به عنوان فرایند خلق، ارزش گذاری، نشر، توزیع و کاربرد دانش توصیف می کند. مدیریت دانش در حقیقت فعالیتی معطوف به اتخاذ استراتژی و راهی برای مدیریت سرمایه های

فکری انسان محور است و اساسا حول محور بهبود، نوآوری و نیل به اهداف دور می زند. (بهجتی نژاد، ۱۳۹۰)

اسکیم (2003) مدیریت دانش عبارتند از مدیریت سیستماتیک و آشکار دانش که با فرآیندهای خلق، جمع آوری، سازمان دهی، اشاعه و کاربرد دانش پیوند دارد. در مدیریت دانش تبدیل دانش شخصی به دانش جمعی اهمیت دارد تا به طور گسترده ای در سرتاسر سازمان بکار رود. در کاربرد دانش دو نکته مهم است: سهیم سازی دانش و نوآوری. (ایران بان و ادیبی، ۱۳۸۶)

مدیریت دانش، مدیریت سیستماتیک فرایندهای است که توسط دانش ایجاد شده و به شناسایی، جمع آوری، اشتراک گذاری و کاربرد دانش در سازمان می پردازد. (GAZIRI and AWAD, 2005) سانگ از دیدگاه جیهون (2009) مدیریت دانش عبارت است از تلاش برای کشف داراییهای سازمانی، به طوری که مجموعه وسیعی از افرادی که در تصمیم گیریهای سازمان دخیل هستند، به این ثروت دسترسی داشته و بتوانند از آن استفاده کنند. (اسدالهی، ۱۳۹۰)

نظام جمع آوری، ذخیره و اشاعه دانش را در یک محیط سازمانی مدیریت دانش می گویند که در آن تبدیل دانش ضمنی به دانش صریح انجام می پذیرد. (جباری ثانی، ۱۳۸۸)

۵- اهداف مدیریت دانش در سازمان ها

مهمترین هدف از به کار گیری مدیریت دانش در سازمانها، انطباق سریع با تغییرات محیط پیرامون به منظور ارتقاء کارایی و سود آوری بیشتر و نوآوری می باشد. به عبارت دیگر هدف نهایی مدیریت دانش تسهیم دانش میان کارکنان به منظور ارتقاء ارزش افزوده دانش موجود در سازمان می باشد. یکی دیگر از هدفهای مدیریت دانش، برقراری ارتباط میان افرادی است که می دانند، به طوری که به تدریج دانشهای فردی به دانش های سازمانی تبدیل شوند. کارکرد یا هدف دیگر مدیریت دانش رشد و ارتقای دانش بین کارکنان است. بدین منظور لازم است تکنولوژی اطلاعات فرا گرفته شود و تأثیرات اساسی آن در این فرایند درک شود در حقیقت هدف نهایی مدیریت دانش، افزایش هوشمندی و یا بهره هوشی و کارایی سازمان است. (میری و علم الهدی، ۱۳۹۳)

از اهداف دیگر مدیریت دانش در سازمان ها تصرف و ثبت دانش کارکنان قبل از اینکه آنان سازمان را ترک نمایند و اطمینان یافتن از اینکه دانش با ارزش بهنگام ترک کارمند از دست نمی رود. (ایران بان و ادیبی، ۱۳۸۶)

۶- فرآیند مدیریت دانش

منظور از فرایندها در مدیریت دانش، جمع آوری و سازماندهی دانش سازمان و بهره برداری و حفاظت از این سرمایه های دانشی، کسب شده است. فرایندهای مدیریت دانش در سازمان باید دارای این توانایی

باشند که به طور اثر بخش و کارآمد دانش مورد نیاز جهت تحقق فرایندهای سازمانی را پردازش کنند. به این معنی که نیاز فرایندها به دانش ارضاء شود و دانش و اطلاعات زائد نیز در سیستم انباشته نشود. در این فرایندها، علاوه بر دانش داخل سازمان، منابع دانشی خارج از سازمان نیز باید در نظر گرفته شود. این فرایندها شامل:

- ۱-۶- تشخیص دانش: تلاشی ساخت یافته برای تعیین خلاءها و نواقص دانش سازمانی.
 - ۲-۶- کسب دانش: بر طرف کردن خلاءها و نواقص تشخیص داده شده در مرحله قبل، توسط جذب دانش افراد، گروهها و منابع درون و برون سازمانی.
 - ۳-۶- نظم دادن دانش: دسته بندی و گنجاندن دانش کسب شده در چارچوب هایی که بهره گیری از دانش را برای همه کاربران، عملی و امکان پذیر می سازد.
 - ۴-۶- ترکیب دانش: انسجام و ادغام دانش های نظم یافته در پایگاه های مختلف دانش سازمان، به منظور استفاده بهینه از دانش.
 - ۵-۶- اشتراک دانش: تبادل دانش در بین افراد سازمان هم به صورت ساختمانند و هم بدون ساختار.
 - ۶-۶- توسعه دانش: گسترش دانش (صریح، ضمنی) کارکنان سازمان که از افزایش توانایی و خلاقیت آنها نشأت می گیرد و منجر به پویایی کارکنان سازمان و دانش آنها می شود.
 - ۷-۶- بکارگیری دانش: فعال سازی و استفاده از دانش سازمانی در تولیدات، فرایندها و خدمات سازمان.
 - ۸-۶- نگهداری دانش: محافظت، امکان دسترسی به موقع، استفاده مجدد و به هنگام سازی مستمر دانش سازمان.
 - ۹-۶- ارزیابی دانش: شکل گیری چارچوب در سازمان جهت ارزیابی وضعیت سرمایه دانشی سازمان و تأثیرات استفاده از آن. (غفوریان و نیکوکار، ۱۳۸۹)
- از طرفی تحقیقات و مطالعات مختلف، فناوری اطلاعات را بعنوان یکی از عوامل و زیر ساختهای موثر و حیاتی برای برنامه ها و فرایندهای مدیریت دانش شناسایی کرده است. این فناوریها موجب توانمند شدن سازمان های دانش محور می شوند و به عنوان موثرترین وسیله جمع آوری، ذخیره سازی، انتقال و اشاعه دانش محسوب می گردند. (روزیان، ۱۳۸۸)

۷- فناوری اطلاعات

برای فناوری اطلاعات تعاریف گوناگونی ارائه شده است که اگرچه هر یک در قالب عبارات مختلف بیان شده اند ولی همه آنها دارای وجوه مشترکند نظیر تعاریفی که در ذیل می آید:

فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد فناوری اطلاعات را به صورت شاخه ای از فناوری راجع به انتشار، «فرآیند ذخیره سازی اطلاعات» تعریف می کند. دایره المعارف جدید بریتانیا «فرآیند اطلاعات» را سازماندهی، ذخیره سازی، ارسال و استفاده نظام یافته اطلاعات معرفی می کند. (اخوان صفار، ۱۳۹۱)

فناوری اطلاعات به مجموعه ابزارها، ماشینها و دانش و روش و مهارت استفاده از آنها در تولید، انتقال، جابجائی و پردازش و آماده سازی و مصرف اطلاعات؛ از ساده ترین تا پیچیده ترین و از اولین تا پیشرفته ترین مراحل اطلاعاتی. (جدیدی محمد آبادی، ۱۳۸۹)

فناوری اطلاعات به مجموعه به هم پیوسته ای از روشها، سخت افزارها، نرم افزارها، و تجهیزات ارتباطی که اطلاعاتی را در اشکال گوناگون (صدا، تصویر و متن) جمع آوری، ذخیره سازی، بازیابی، پردازش، انتقال و یا عرضه می کند، اتلاق می شود. (جوهری، ۱۳۹۰)

۸- اهمیت فناوری اطلاعات و مدیریت دانش

فناوری اطلاعات و مدیریت دانش نقش حیاتی در افزایش عملکرد سازمان ها دارند. کیفیت فناوری اطلاعات و مدیریت دانش بسیار مهم است و می تواند باعث موفقیت و یا شکست سازمان شود. (Pramoul, ۲۰۱۲) زیرا فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی ذاتا ساز و کارهایی قدرتمند و توانمند در انتقال اطلاعات هستند و این امر باعث می گردد که راههای به دست آوردن دانش ممکن گردد. وجود پایگاه های دانش، گروه افزارها، سیستم های پست الکترونیک و سایر ابزارها کمک می کنند تا دانش موجود در سازمان به صورت ساختاریافته در کل سازمان انتشار یابد. (پورسراجیان و همکاران، ۱۳۹۲)

پیتر دراگر به صراحت بیان کرده است که ارزشمندترین دارایی سازمان ها در قرن بیست یکم، دانشگران و دانش آنهاست. امروزه عوامل سنتی تولید یعنی زمین، نیروی کار و سرمایه، در مقایسه با دانش، در درجه دوم اهمیت قرار گرفته اند و دانش و فناوری اطلاعات عامل اصلی در اقتصاد نوین است. بطوریکه با بررسی و تحلیل دانش و اهمیت ویژگی های آن در حیطه ی عملکرد سازمان ها می توان دریافت که برخورداری از مدیریت دانش و فناوری اطلاعات نوین برای ادامه حیات سازمان ها به یک ضرورت انکار ناپذیر تبدیل شده است. (نوری مال، ۱۳۹۲)

— مزیت رقابتی: عواملی چون افزایش رقابت جهانی، جهانی شدن و اقتصاد نوین باعث شده است که رشد پایدارتر برای برخی سازمانها مشکل شود. کاهش در تنوع محصولات، رقبای بیشتر و تقلیل زمان بازاریابی، منشا شرایط دشوارتر در صحنه رقابت می باشد. در نتیجه سازمانها با توجه به دیدگاه مبتنی بر منابع و در راستای تبدیل شدن به یک سازمان ایجاد کننده دانش و خلاق در محصولات و خدمات، توجه بسیار زیادی را به فناوری، دانش و مدیریت آن به عنوان یک مزیت رقابتی اصلی معطوف و متمرکز کرده اند.

— پیشرفتهای تکنولوژیک: پیشرفتهای تکنولوژیک باعث شده سازمانها دارای نیروی کار مناسب، منعطف، ماهر و تحصیل کرده بشوند. مزیت های حاصل از تغییرات تکنولوژیک موجبات به دست آوردن سهم بیشتر بازار را فراهم آورده است. همین تکنولوژی است که فرصتهای بسیاری را جهت تسهیم و تشریک اطلاعات به ما می دهد. این امر نقش مهمی در مدیریت دانش ایفا نموده است.

— تحول سازمانی: کوچک سازی، ادغام، خصوصی سازی، عرضه عمومی سهام، تغییر ساختارها و غیره باعث تاثیر گذاری زیادی در سازمانها شده است. همچنین، با رخداد تحولات عظیم در دهه ۸۰ میلادی، بخشی از بهترین منابع انسانی با تجربه از دست رفتند و برخی شرکتها جهت ادغام و کوچک سازی بسیاری از آموخته های قبلی خود را فراموش کردند. با وجود این شرایط، انتظار می رفت که سازمانها در آینده با سختی و مشکلاتی روبرو شوند. این همان پدیده ای است که سازمانها را متمایل می کند تا حداقل هر شش ماه یک بار تجربیات گذشته خود را مرور کنند. مدیریت دانش "فرآیندی است که سازمان را در استفاده از تجارب خود قادر ساخته و زمینه پذیرش تحولات سازمانی را فراهم می نماید."

— انعطاف پذیری در استخدام: دانش و توسعه روزافزون باعث ایجاد مسیرها و راهکارهای مختلف و متعدد شغلی در سازمان شده است. درواقع با مدیریت دانش می توان شاهد نوعی توسعه شغلی در افراد سازمان بود که جهت اتحاد و یکپارچه سازی و تمرکز بر کارها افراد را نیز در راههای صحیح و مسیرهای شغلی مناسب قرار دهد. همچنین شرکتهایی که بر منابع بیرونی سازمان تکیه دارند نگران خطر از دست دادن دانش حیاتی خود هستند. مدیریت دانش در تاکید بر دانش درون سازمانی و با استفاده از دانش برون سازمانی، سعی دارد تا سازمان را در کنترل دانش خود یاری نماید. (معارف وند، ۱۳۹۰)

۹- تاثیر فناوری اطلاعات بر مدیریت دانش

در متن نوشته های مدیریت دانش و دانش سازمانی، فناوری اطلاعات به عنوان موضوعی مرکزی و اصلی ارائه می شود. در سه تا ۵ سال اخیر، تعدادی از محققان به لینک بین مدیریت دانش و فناوری اطلاعات توجه کرده و تخمین زده اند که تقریباً ۷۰٪ انتشارات در موضوع مدیریت دانش بر طراحی فناوری متمرکز است. (نجفقلی نژاد و صادق زاده، ۱۳۸۹)

اساساً مدیران به خاطر ابزارها، داده ها و فرآیند مدیریت دانش به فناوری اطلاعات وابسته هستند. فناوری اطلاعات فراهم آورنده دانش سازمانی و سازمان یادگیرنده می باشد. یکی از موضوعات موثر بر مدیریت دانش سازمانی، پیشرفت های شگرف و خیره کننده فناوری اطلاعات است که یکی پس از دیگری رخ می دهد. این امر باعث توجه و سرمایه گذاری قابل توجه سازمانها شده است. (فتحی الماس، ۱۳۸۹)

شکل ۳: تاثیر فناوری اطلاعات در حوزه های گوناگون مدیریت دانش (رجبی و شاه محمدی، ۱۳۹۲)

۱۰. مزایای کاربرد فناوری اطلاعات و مدیریت دانش در سازمان ها

بکارگیری فناوری اطلاعات و مدیریت دانش در سازمان مزایای بی شماری دارد. مدیریت فناوری و دانش برای سازمان ها این امکان را فراهم می آورد که با احتمال قادر به تشخیص فرصت های پدیدار شده در بازار بوده و مزیت رقابتی خود را افزایش دهند. همچنین به سازمان ها کمک می کند تا اطلاعات و تخصص های مهمی که قسمتی از حافظه سازمان ها هستند و معمولاً یک حالت بدون ساختار در سازمان دارند را شناسایی، انتخاب، سازماندهی، توزیع و منتقل نماید. (مکوندی، ۱۳۹۱) برخی از این مزایا را می توان به موارد ذیل اشاره کرد :

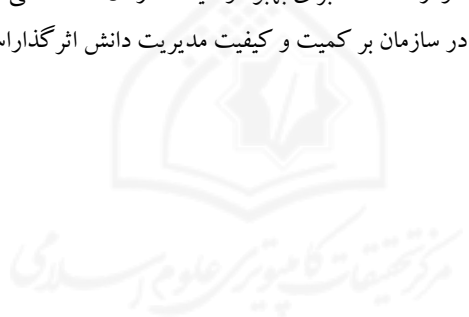
- فرایندها با کارآمدی بیشتر انجام می گیرند
- بازارها و فرصتهای جدید مشخص می شوند .
- تغییر و نوآوری، سازمان می تواند تغییرات را شناسایی کند و بدانها واکنش درست نشان داده، خود را به موقع تغییر دهد .
- به کارگیری بهتر منابع انسانی
- جلوگیری از افت دانش
- بهبود تصمیم گیری
- انعطاف پذیری و انطباق پذیری. (درویشی، ۱۳۸۹)

نتیجه گیری

در اقتصاد امروز که بر پایه دانش محوری است و دانش به عنوان منبعی هم عرض با دیگر منابع به شمار رفته و تنها دارایی استراتژیک سازمان ها برای بقا در این عصر است، مدیریت دانش عمدتاً از مسئولیت های فناوری اطلاعات به شمار می رود، زیرا در جمع آوری، تبدیل و انتقال داده ها، اطلاعات و دانش نقش کلیدی دارد. بطوریکه رابطه میان فناوری اطلاعات، و مدیریت دانش، که ناشی از چرخه تبدیل داده به اطلاعات و اطلاعات به دانش است، موضوع قابل تاملی است. با توجه با اینکه مدیریت دانش با تکیه بر نیروی انسانی و سرمایه با تغییر های فکری و ساختار سازمانی متناسب با روز و به کارگیری فناوریهای نوین جهت مدیریت و کنترل دانش سازمانی سازمانها، را به اهداف دراز مدت خود رسانده و در جهت بقای آنها در عصر تحول و دگرگونی گام بر می دارد. (عبدالوهابی، ۱۳۹۰) همانطور که فناوری اطلاعات و مدیریت دانش نقش حیاتی در افزایش عملکرد سازمان ها دارند، کیفیت فناوری اطلاعات و مدیریت دانش نیز بسیار مهم است و می تواند باعث موفقیت و یا شکست سازمانها شود. نتایج پژوهش سظام ال لهاویه و همکاران (۲۰۱۲) با عنوان تاثیر فناوری اطلاعات بر فرآیندهای مدیریت دانش، نشان داد که متغیرهای

فناوری اطلاعات نظیر (سخت افزار، نرم افزار، امنیت، و قابلیت استفاده) بر روی فرآیندهای مدیریت دانش موثر است. این نتایج همچنین توضیح می دهد که در دسترس بودن ابعاد دانش به مدیریت کمک می کند از سیستم های اطلاعات مدرن، تسهیل روند اداری، افزایش بهره وری کارکنان، بهبود خروجی، صرفه جویی در وقت و پول استفاده بهینه نماید. (Allahawiah et al, ۲۰۱۲)

نتایج به دست آمده از پژوهش صلواتی و حق نظر (۱۳۸۸) حاکی از آن است که ساختار سازمانی و فرهنگ سازمانی نسبت به فناوری اطلاعات در واحدهای ستادی شرکت ملی نفت ایران از آمادگی کمتری برای بکارگیری مدیریت دانش برخوردار می باشند. در رتبه بندی و اولویت بندی عوامل زمینه ای مدیریت دانش پاسخ دهندگان به پرسشنامه به ترتیب: فناوری اطلاعات، ساختار سازمانی، فرهنگ سازمانی را در اولویت قرار داده اند. (صلواتی و حق نظر، ۱۳۸۸) مدیریت دانش راهبردی است که برای اطمینان از اینکه دانش به افراد درست در زمان مورد نیاز می رسد، باید در سازمانها توسعه داده شود؛ به طوری که آنها دانش را به اشتراک گذارند و از اطلاعات برای بهبود وظایف سازمان استفاده می کنند. فناوری اطلاعات از مهمترین عواملی است که در سازمان بر کمیت و کیفیت مدیریت دانش اثرگذار است.

فهرست منابع و مآخذ

- [۱] اخوان صفار، مصطفی، "تاثیر به کارگیری فناوری و سیستم های مدیریت اطلاعات در تعالی سازمان و مدیریت کیفیت در شرکت های نفت و گاز: ابزارها، مزایا و چالش ها"، چهارمین کنفرانس ملی مهندسی برق و الکترونیک ایران، گناباد، ۱۳۹۱.
- [۲] اسدالهی، محمدرضا، "بررسی رابطه مدیریت دانش و عملکرد شغلی دبیران تربیت بدنی شهرستان نلارد"، پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ۱۳۹۰.
- [۳] امیری، غلامحسین، بررسی تاثیر به کارگیری فناوری اطلاعات بر نگرش مدیران دانشگاه فردوسی مشهد به مدیریت دانش، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه فردوسی، مشهد، ۱۳۸۷.
- [۴] ایران بان، جواد و مصطفی ادیبی، پویا، "ارتباط مدیریت زنجیره تامین و سیستم های اطلاعاتی با مدیریت دانش"، نخستین کنفرانس بین المللی مدیریت زنجیره ی تامین و سیستم های اطلاعات، شیراز، ۱۳۸۶.
- [۵] باسیوس، زینب، بررسی رابطه بین بهره گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات و یادگیری سازمانی کارکنان و مدیران شرکت آب و برق شهرستان خرم آباد، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ۱۳۸۹.
- [۶] باقری، شیرین و سلاجقه، سنجر، از مدیریت داده تا مدیریت دانش، فصلنامه عصر مدیریت، سال چهارم، شماره چهاردهم، ۷۶، ۱۳۸۹-۸۱.
- [۷] بهجتی نژاد، آمنه، "نقش مدیریت دانش و سیستم های مدیریت دانش در مدیریت اثربخش شهری"، پایان نامه کارشناسی ارشد پردیس بین الملل دانشگاه گیلان، ۱۳۹۰.
- [۸] پورسراجیان، داریوش و اولیاء، محمد صالح و سلطانی علی آبادی، مژگان، "تعیین و اولویت بندی موانع به اشتراک گذاری دانش در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی مطالعه موردی مؤسسه آموزش عالی امام جواد"، فصلنامه تخصصی پارکها و مراکز رشد، سال نهم، شماره ۳۴، ۱۳۹۲، ۴۳-۳۴.
- [۹] جباری ثانی، محمدعلی، بررسی نظام مدیریت دانش با استفاده از الگوریتم سیستم های خبره در مدیریت بحران (مورد مطالعه: ستاد حوادث و مدیریت بحران شهرستان سبزوار)، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور، تهران، ۱۳۸۸.
- [۱۰] جدیدی محمد آبادی، اکبر، "بررسی رابطه پیچیدگی فناوری اینترنت بر سهولت کاربرد و سودمندی دریافتی اینترنت (مدل پذیرش فناوری) در بین مدیران مدارس شهرستان انار"، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت، ۱۳۸۹.

- [۱۱] جوهری، ربابه، "بررسی تاثیر به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات بر توسعه مهارت‌های مدیران مدارس متوسطه شهر تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد تهران مرکزی، ۱۳۹۰.
- [۱۲] درویشی، فاطمه، "نقش مدیریت دانش در کاربرد دانش (مطالعه موردی در بانک پارسیان)"، اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، نوآوری و کارآفرینی، شیراز، ۱۳۸۹.
- [۱۳] رجبی، علی محمد و شاه محمدی، غلامرضا، "مدلی برای بکارگیری فناوری اطلاعات در مدیریت دانش نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران"، مطالعات مدیریت بر آموزش انتظامی شماره اول، سال ششم، ۱۳۹۲، ۱۰۳-۱۳۹.
- [۱۴] رضاییان، علی و احمدوند، علی محمد و تولایی، روح اله، "بررسی الگوهای راهبرد مدیریت دانش و راهبرد دانش در سازمان‌ها"، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، دوره ۶، شماره ۳۳، ۲۷-۳۳، ۱۳۸۸، ۶۴.
- [۱۵] رضوانیان، اویس و متولیان، علیرضا، کسب دانش مدیران ارشد؛ دستاوردها و چالش‌ها، مطالعه موردی صنعت پتروشیمی ایران، دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت فناوری اطلاعات و توسعه، تهران، ۱۳۸۵.
- [۱۶] رمضانزاده، خیرالنسا، "طراحی ابزارسنجش مدیریت دانش در آموزش عالی و آزمون آن در دانشگاه بیرجند"، پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه بیرجند، ۱۳۸۹.
- [۱۷] روزبان، فرزانه، "بررسی تاثیر فناوری اطلاعات بر مدیریت دانش در سازمان مطالعه موردی: شرکت ایران خودرو"، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت دولتی دانشگاه پیام نور، تهران، ۱۳۸۸.
- [۱۸] شاهبندرزاده، حمید و درگویی، آسیه، "ارائه مدلی جهت شناسایی عوامل کلیدی در اجزای مدیریت دانش"، دومین همایش ملی علوم مدیریت نوین، گرگان، ۱۳۹۲.
- [۱۹] صلواتی، عادل و حق نظر، فرشته، "بررسی تحلیلی عوامل زمینه‌های موثر بر استقرار سیستم مدیریت دانش در واحدهای ستادی شرکت ملی نفت ایران"، فراسوی مدیریت، سال سوم، شماره ۱۰، ۱۳۸۸، ۷۷-۱۰۴.
- [۲۰] غفوریان، هما و نیکوکار، اعظم، مدیریت دانش در نظام آموزشی مدیریت مدرسه محور، اولین همایش سراسری مدیریت دانش در سازمانهای آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد محلات، ۱۳۸۹.
- [۲۱] فتحی الماس، محسن، "بررسی رابطه بین تکنولوژی اطلاعات و سرریزهای دانش در مراکز رشد (مطالعه موردی مراکز رشد منتخب شهر تهران)"، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت صنعتی، موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی، یزد، ۱۳۸۹.

- [۲۲] کاملی، محمد جواد، مدیریت دانش و موانع آن در سازمانهای دولتی، مطالعه موردی در سازمان پلیس، فصلنامه علمی ترویجی کارآگاه، شماره ۳، دوره دوم، ۱۷ تا ۳۹، تابستان ۱۳۸۷.
- [۲۳] محمد نژاد، حسین، بررسی تاثیر عامل مدیریتی فناوری در بهره وری (مورد مطالعه: کارخانجات مواد لبنی استان های خراسان رضوی و جنوبی)، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت صنعتی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ۱۳۸۹.
- [۲۴] محمود صالحی، مهدی و دری، بهروز و صفری، خلیل، "بررسی نقش میانجی کنش متقابل اجتماعی در تأثیرگذاری ساختار و جو سازمانی بر مدیریت دانش مطالعه موردی صنایع خودروسازی در ایران"، فصلنامه مدیریت فناوری اطلاعات، دوره ۴، شماره ۱۱، تهران، ۶۹-۹۲، ۱۳۹۱.
- [۲۵] مرتضوی، ماندانا و مرتضوی، حبیب، "GIS ابزار مدیریت دانش در تحقق مدیریت واحد شهری"، سومین همایش ملی عمران شهری، دانشگاه آزاد اسلامی سنندج، ۱۳۹۰.
- [۲۶] معارف وند، زهرا، "بررسی عوامل موثر بر استقرار مدیریت دانش در شرکت ملی گاز ایران"، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی، تهران، ۱۳۹۰.
- [۲۷] معتمدی جویباری، مریم و قلی پور، آرین و یزدانی چراتی، جمشید، "بررسی رابطه مؤلفه های فرهنگ سازمانی و فناوری اطلاعات در پیاده سازی مدیریت دانش در دانشگاه علوم پزشکی مازندران"، مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران دوره بیست و سوم شماره ۱۰۲، ۵۳-۵۹، ۱۳۹۲.
- [۲۸] مکوندی، محمد، "بررسی فناوری اطلاعات در مدیریت دانش"، همایش منطقه ای پژوهشها و راه کارهای نوین در حسابداری و مدیریت، تنکابن، ۱۳۹۱.
- [۲۹] موقر، مرتض و خلیلی پالندی، فرشته و طهماسبی روشن، ندا، "بررسی تاثیر مدیریت دانش بر عملکرد سازمانهای کارآفرین"، دومین همایش ملی کارآفرینی و رقابت پذیری، مازندران، ۱۳۹۳.
- [۳۰] میری، مهوش و علم الهدی، جمیله، "اخلاق سازمانی اساس موفقیت سیستمهای مدیریت دانش"، سومین همایش علوم مدیریت نوین، گلستان، ۱۳۹۳.
- [۳۱] نجفقلی نژاد، اعظم و صادق زاده، علی، "فناوری اطلاعات و بهینه سازی مدیریت دانش: ابزارها و چالشها"، فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی، سال سیزدهم، شماره ۲، ۱۳۸۹.
- [۳۲] نوری مال، مصطفی، "بررسی امکان سنجی پیاده سازی مدیریت دانش در شرکت پالایش نفت لاوان"، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۹۲.
- [33] Allahawiah, Sattam and Al-Mobaideen, Hisham and al Nawaiseh, Kafa (2013) The Impact of Information Technology on Knowledge Management Processes An Empirical Study in the Arab Potash Company. International Business Research; Vol. 6, No. 1.235-252.

- [34] GHAZIRI and AWAD ,(2005) IS THERE A FUTURE FOR KNOWLEDGE MANAGEMENT? , Journal of Information Technology Management, Volume XVI, Number 1, 2005.
- [35] Nurach, Pramoul , Thawesaengkulthai, Damrong, Chandrachai, Achara.(2012) Factors That Improve the Quality of Information Technology and Knowledge Management System for SME(s) in Thailand, China-USA Business Review, March 2012, Vol. 11, No. 3, 359-367.
- [36] Pebrianto, Agus and, Djamhur, KertahadiSuhadak (2013) The Influence of Information Technology Capability, Organizational Learning, and Knowledge Management Capability on Organizational Performance (A Study of Banking Branches Company in Southern Kalimantan, Information and Knowledge Management, Vol.3, No.11, 2013.
- [37] Pinho, Isabel and Rego, Arme'nio and Pina e Cunha, Miguel(2012) Improving knowledge management processes: a hybrid positive approach, JOURNAL OF KNOWLEDGE MANAGEMENT,VOL. 16 NO. 2 2012, pp. 215-242.

